

Kwelderherstel en Waddenzeebeheer en -fauna.

Voor een dertigtal aanwezigen gaf kweldereigenaar Remt Meijer uit Kloosterburen een lezing over het herinrichtingsproject voor de kwelders langs de Noord Groningse kust.

Het tweede deel van de avond vertelde Bert Meerstra, medewerker Wadden bij het ministerie van Economische Zaken, over de fauna en het beheer en toezicht in de Waddenzee.

‘Kwelderherstel Groningen: voor de mooiste natuur achter de dijk’.

Waddenfonds.

De kwelders (van Westpolder tot halverwege de Emmapolder en in de Dollard bij de Carel Coenraadpolder) zijn in bezit van circa 80 particuliere eigenaren. Deze hebben een vereniging van oevereigenaren. Daarnaast zijn er organisaties die kwelders aangekocht hebben. De particuliere eigenaren zijn vooral boeren die er al vanouds wonen. Er is een goede samenwerking met Natuurmonumenten, Taco van de Heijligenberg, die professionalisering heeft gebracht. Daardoor heeft men een beroep kunnen doen op Waddenfonds voor het kwelderherstel voor een bedrag van 10 miljoen €. Tien procent moest zelf worden opgebracht; 5% door de provincie en 5% door de initiatiefnemers. Er is 6 jaar voorwerk gedaan voordat men tot uitvoering kon overgaan. In november 1998 heeft Prins Willem Alexander een bezoek aan de kwelders gebracht, wat een hoopvolle indicatie was voor toekenning van de subsidie.

Aanleiding herstel.

In 1980 kregen de kwelders bestemming ‘natuur’ waarna de beweiding stopte en de biodiversiteit afnam. Er ontstond overwoekering met zeekweek en broedgelegenheid voor vogels verdween daardoor. Om de vroegere climaxvegetatie terug te krijgen moet er dus weer beweid worden. Door gebrek aan onderhoud is het echter niet meer mogelijk om vee op een veilige manier te houden: bijvoorbeeld door valkuilen en ontbreken van hoge dammen richting dijk.

Ook is de kwelder van belang voor golfbreking.

Inrichtingsplan.

Er is eerst een inrichtingsplan gemaakt na 5 aanbestedingen. Uitvoering door de Grontmij, werkend vanuit Buitenplaats noordkust in Pieterburen. Voor de uitvoering is een plan gemaakt, waarin alle maatregelen en vergunningen staan. Ook is er een plan voor monitoring. 5% van de subsidie = 835.000€ was voor het projectbureau, voor Grontmij 500.000€. Eigenaren moeten 150€ per ha meebetalen.

Vee wordt ingezet als middel. Deels koeien; deze geven een gevarieerde begrazing / bosjes. De rest van het oppervlak mag met paard/schaap die het korter grazen dan koeien.

Streven naar begroeiing met zilte rus, engels gras, lamsoor (overgang nat-droog), zeeaster (jong blad goed te eten), zeekraal. Zeekraal heeft zoet (regen)water nodig voor ontkieming, maar groeit verder op zoute grond. Zeekweek mag op 20% van het oppervlak blijven: trekt velduil en kiekendief aan. Er is een kaart waarop de gewenste en huidige verruiging staat aangegeven. Afname van 66 naar 20% ermee moet in 6 jaar gerealiseerd worden.

Streven naar vogels als: zilverplevier, kanoetstrandloper, goudplevier, kluut, visdief, brandgans (liever daar dan in het graan), steenloper, bruine kiekendief, tureluur, velduil.

Cultuurtechnische Maatregelen.

Tussen de percelen van de verschillende bedrijven moeten flinke greppels liggen in verband met voorkómen van ziekteoverdracht. Veel greppels/sloten waren onderin uitgehold en bovenaan juist bijna dichtgeslibd: omgekeerde omega-vorm: Ω . Dit is gevaarlijk voor het vee. Dus nodig was:

- Sloten herprofilen naar ‘V-vormig’
- Grenssloten verbreden/verdiepen
- Lanen(lopen // aan de dijk) en dammen(‘loodrecht’ op de dijk) verhogen tot +1,8 m NAP
- Vangkralen aanbrengen
- Veldjes van 100x100 m realiseren.

Op zo’n 100 tot een paar 100 meter vanuit de dijk ontstaat door natuurlijke op- en aanslibbing een oeverwal die wel tot +2,2 m NAP hoog kan worden. Komt er water tussen de dijk en de wal dan vlucht het vee naar de wal. Er moesten dus dammen vanaf het hoogste punt van de oeverwal naar de dijk aangelegd worden zodat het vee naar de

dijk kan vluchten. Daarvoor is grond uit de klutenplas gebruikt en verder is er geen grond afgevoerd of van elders aangevoerd; de grondbalans is 0.

Er zijn 2x 100 dammen aangelegd, kosten 10.000 € per stuk. Er moesten rijplaten en voertuigen met rupsbanden worden ingezet om het werken onder de natte omstandigheden mogelijk te maken.

Er was 400.000 € over na de inrichting; door het herstelproject te verlengen kan dit geld nu gebruikt worden voor onderhoud van de lanen en de dammen.

Beheer.

Er komen vossen voor op de kwelder. Het is mogelijk een stroomdraad rond een broedkolonie te plaatsen, zodat vossen niet meer op de uitkomende eieren afkomen.

RWE financiert 30 jaar lang 70.000 € per jaar voor velduilen, scholekster, kiekendief. Nesten moeten wel aangetoond worden.

Opmerking Theo Buys: er zijn patrijzen bij de Eemshaven waargenomen.

Begrazing met 0,6 GVE/ha/jaar, alleen in het groeiseizoen loopt er vee, dus bezetting is dan 1,2 GVE/ha. Hiervan is 60 % rund. In het winterseizoen sterft de vegetatie af als gevolg van overstroming met zout water en slib.

Mozaïekbeheer geeft verschillende omstandigheden.

Er zijn drie krachten die in een spanningsveld met elkaar verkeren: biodiversiteit, veeveiligheid en natuurlijkheid. Zo blijft een spoor van een kraan wel 10 jaar zichtbaar!

De boeren/kweldereigenaren mogen de kwelder gebruiken voor de verplichte vergroening van agrarische bedrijven. Het gaat om totaal 1600 ha, dat zou inhouden dat er 1600 koeien op kunnen weiden. Vergoeding per ha wordt dan: 100€ uit kwelderproject + 45 van RWE + 100 van de provincie. Hoeveel vee er dit jaar (gaat) grazen is niet precies bekend; er is wel animo bij de boeren.

Een schaapskudde is ook aan de orde geweest. VOG als beheerorganisatie. 2014 is formeel het eerste jaar dat het beheer begonnen is. Trudy van Wijk voert het secretariaat van de beheerorganisatie.

Bezoeken/wandelingen

Op drie locaties zijn korte paaltjes-wandeling uitgezet, zodat men de kwelder zelf kan bezoeken. Bij de Westpolder, Noordpolderzijl en de Dollard. De routes zijn te downloaden via de site www.kwelderherstelgroningen.nl.

Op deze site is ook verdere gedetailleerde informatie over dit project te bekijken.

TWEEDE LEZING DOOR BERT MEERSTRA.

Waddenunit.

Met behulp van vier schepen en een team van 13 mensen –de Waddenunit- wordt door het Ministerie van Economische Zaken (waarin opgenomen landbouw, natuur en visserij) de Waddenzee beheert. Een oppervlak van 2400 km². Schip de Harder vaart in het oostelijk waddengebied.

Wat behoort onder meer tot de taken?

- Vaargeulmarkering in opdracht van Rijkswaterstaat
- Afgeven van vergunningen voor activiteiten
- Inventariseren van o.a. schelpdierhoeveelheden,
- Markeren mosselbanken/gehuurde percelen, zeegrasvelden
- Monitoring/gesteldheid van de natuur/ waarnemen trends, bv aantal zeehonden op zoogplekken
- Schip beschikbaar stellen bij onderzoek i.h.k.v. de Natuurbeschermingswet of de Visserij
- Toezicht houden op de regels die gelden op de Waddenzee
- Fungeren als watertaxi (transport vogelwachters)
- Nemen van mosselmonsters i.h.k.v. de voedselveiligheid

Er zijn bijvoorbeeld nieuwe regels voor de recreatie: 'rust voor vogels, ruimte voor mensen'.

De afwegingen over wat wel en niet kan/mag zijn vaak gecompliceerd vanwege de vele belangen.

- Zoals: wie mag van de mosselzaadbank oogsten, de visser of de vogel?
- Of: Bij Vierhuizen ontstond een 10 meter diep gat voor de dijk. Dit is in grote haast opgevuld met 80 – 90.000 ton staalslakken. Deze hebben uitloging van zware metalen en in die omgeving wordt op harders, oesters en kokkels gevist. Deze dieren filteren het water met zware metalen. De Waddenunit pleit dan voor monitoring.
- En: het baggeren van vaargeulen, moet dit maar altijd kunnen? Het heeft negatieve invloed op de mosselstand.

Beschermde gebieden voor bijvoorbeeld de zwarte zee-eend of de mesheften liggen vast. Echter, de Waddenzee verandert steeds. Eigenlijk zou je een dynamische zonering moeten hebben.

De in 1965 ingevoerde Japanse oester blijkt een goede mosselzaadbiotoop te zijn.

Er is geen mechanische kokkelvisserij meer. 2,5% van de kokkels mag gevangen worden. Het gebeurt nu door 31 vergunninghouders met een hark.

Fauna

Bij de 200 dagen (of nachten) die Bert Meerstra per jaar op het Wad doorbrengt komt hij veel dieren tegen.

Prachtige foto's van vele wadbewoners, voornamelijk vogels, kregen we te zien met een korte toelichting op enkele specifieke eigenschappen ervan. Om een paar te noemen: zwarte zee-eend, kluut, grote stern, brilduiker, diverse meeuwen, wulp, lepelaar, eidereend, visdief, noordse stern, scholekster, rosse grutto, tureluur, jan van gent, slechtvalk, bergeend, grote zaagbek, bontbekplevier, de grote vlokslak, japanse oester, zeehond.

Clara Prins, 20 maart 2014.